

Nerabeen Lanbide-lehentasunak¹

Paula Elosua

Gizarte Psikologia eta Portaera Zientzien Metodologia Saila
Euskal Herriko Unibertsitatea
Psikologia Fakultatea

GAKO-HITZAK: Bokaziozko jokabidea, lanbide-lehentasunak, Holland-en tipologia, nerabetasuna.

1. SARRERA

Azken hiru hamarkadetan, Holland-en bokaziozko nortasunen eta lanbide-inguruneen ereduak (Holland, 1973, 1985, 1997) gidatu ditu bokaziozko interesen alorrean egindako ikerketa teorikoak eta enpirikoak; hala nola, lanbide-garapenei eta okupazio-taxonomiei buruzkoak edo lanbide-lehentasunak neurtzeko trenak sortzearekin loturikoak (Osipow, 1983; Rivas, 2003). Autoreak lanerako lehentasunak ikuspuntu teoriko batetik aztertzeko eredu zabala eta argia eskaintzen du. Gainera, gizabanakoen lehentasunen eta nortasunen arteko erlazioak ulertzeko bideak ematen ditu. Horien arteko erlazioak ezagutzea ezinbestekoa da bokaziozko aholkularitzan, eta komenigarria da ikaslearen hezkuntza-curriculuma egoki zehazteko. Ereduaren muina hau da: pertsonak eta lan-inguruneak sei tipotan sailkatu daitezke: Errealista (R; *realistic*), Ikertzailea (I; *investigative*), Artistikoa (A; *artistic*), Soziala (S; *social*), Ekintzailea (E; *enterprising*) eta Konbentzionala (C; *conventional*). Tipo bakoitza eredu teoriko bat da eta berezko ezaugarriak ditu. Pertsona bat zein lan-ingurune bat tipo bakoitzarekin alderatuz jakin daiteke zeinekin datorren bat. Bien artean, pertsona/nortasun-tipoa antzekotasun handia baldin badago, pertsonak tipo horren arrazko eta jokabideak azalduko ditu. Lan-inguruneekin berdin joka daiteke; lan-ingurune bat lan-ingurunearen ereduarekin aldentuz ikusiko da zein motatakoa den. Teoria horren bidez, gizabanakoen bokaziozko interesak

---

¹ Lan hau MEC-en dirulaguntzaz gauzatu da: SEJ2005-01694/PSIC.

eta lanbideak elkartzen dira. Pertsonen interesak eta lan-inguruneen ezaugarriak ezagutuz gero, haien arteko interakzioak sor ditzakeen *emaitzak* uler eta aurrez daitezke; hala nola bokaziozko aukerak, lan-egonkortasuna, bokaziozko arrakasta, hezkuntza-arrakasta edo gaitasun pertsonalen garapena.

Nortasun-tipo bakoitzaren ezaugarriak honela azaldu zituen Holland-ek.

Errealista (R). Objektuak, tresnak edo animaliak maneiatzea gustatzen zaio. Nortasun-eredu honetan pertsonak gaitasun mekanikoak, eskuzkoak, nekazaritzazkoak, teknikoak edo elektrikoak dituzte.

Ikertzailea (I). Nortasun-tipo honek fenomeno fisiko, biologiko edo kulturekin erlazionaturiko jarduerak nahiago ditu. Oro ohar, tipo honek gaitasun zientifikoak eta matematikoak ditu.

Artistikoa (A). Tipo artistikoari forma artistiko, sortzaile eta estetikoak sortzeko material fisikoak, ahozkoak edo gizakizkoak maneiatzea gustatzen zaio. Tipo honek hizkuntza, pintura, eskultura, musika edo literatura-rekin loturiko gaitasun artistikoak ditu.

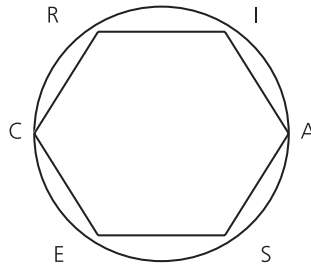
Soziala: (S). Tipo sozialak pertsonen arteko harremanetarako erraztasuna du, eta uko egiten die ebazpen intelektualei edo gaitasun fisikoei. Eredu honetakoek beste pertsonekin egoteko aukera emango dieten lanak aukeratuko dituzte; hala nola hezkuntzarekin, orientabideekin edo osasunarekin loturikoak.

Ekintzailea (E). Ekintzaileari beste pertsonak maneiatzea edo antolatzea gustatzen zaio, nahiz enpresaren arloan nahiz gizarte-mugimenduen arloan. Tipo honen gaitasunak buruzagitzarekin, pertsonen arteko erlazioekin eta pertsuasioarekin loturik daude.

Konbentzionala (K). Nortasun tipo honi, datuak modu sistematikoan eta ordenatuan maneiatzea, artxiboak kudeatzea edo datuak antolatzea gustatzen zaio. Bulego-lanekin loturiko gaitasunak dira tipo honek eskatzen dituenak.

Holland-ek, nortasun-tipoak deskribatzeaz gain, horien arteko erlazioak ere zehaztu zituen; tipoen arteko ordena zirkularra da, eta, hori azaltzeko, autoreak eredu hexagonala aukeratzen du; hexagonoko erpin bakoitzean nortasun-tipo bat kokaturik dago, eta tipoen arteko erlazioak erpinen arteko distantzien arabera dira (RIASEC). Ondoz ondoko bi erpinen arteko erlazioak estuagoak izango dira aparte dauden bi erpinen artekoenak baino; tipoen arteko erlazioak erpinen arteko distantziarekiko alderantziz erlazionatuta daude. Zenbat eta hurbilago egon bi erpin orduan eta erlazio estuagoak izango dira nortasun-tipo horien artean. Ondoz ondoko erpinetan daudenek korrelazio handiak dituzte, eta aukako erpinetan daudenak, berriz, oso baxuak. Adibidez, tipo errealistaren eta tipo ikertzailearen arteko parekotasunak askoz ere handiagoak dira, tipo errealistaren eta sozialaren artean daudenak baino.

Sei tipoen arteko egituren antolaketak ondorioak dauzka lanerako lehenetasunen egonkortasunean; izan ere, ereduaren arabera pertsonen interesak hurbilak baldin badira (hexagonoaren ondoko erpinak) egonkorragoak izango dira. Bestetik, pertsonaren interesen eta lan-ingurunearen arteko

1. Irudia

Holland-en RIASEC eredu

hurbiltasunak/urruntasunak haien arteko kongruentzia definituko du, eta horrek, berriz, eragin zuzenak ditu bokaziozko emaitzetan, hala nola lanaren gogobetegarritasunean edo lanbide-aldaketetan.

Nortasun-tipoen eta lan-inguruneen hexagonoaren egiturak eredu bat eskaintzen du bien arteko harremanak ulertzeko, bokaziozko jokabideak aurrez esateko eta pertsonen lanbide-interesak eta lan-inguruneak modu egoki eta arrakastatsu batean elkar lotzeko.

Lanbide-lehentasunek nerabezeroan esangura berezia hartzen dute. Izan ere, bizitzaren etapa horretan azaltzen zaizkio lehen aldiz ikasleari lan-munduarekin lotura zuzena izango duten aukerak, eta horien artean erabaki behar du. Orduan agertzen da lehen aldiz bokaziozko jokabidea. Rivas-en iritziz (2003) bokaziozko jokabidea nerabetasuna hobekien definitzen duen sozializazio-prozesua da. Prozesu ebolutiboa denez, ikaslearen hezkuntza-prozesuaren barnean definitzen doa, eta nerabetasunean agertzen da bereziki. Faktore anitz daude horretan eragiten dutenak, baina lanbide-lehentasunak dira bokaziozko jokabideen motibatzaile eta sendotzaile nagusiak (Rivas, 1988, 1995, 2003; Castaño, 1983; Holland, 1973, 1978; Osipow, 1990; Valls Fernández, 1996, 1998; Rodríguez Moreno, 1998; Super, 1980) eta horien ezagutza beharrezkoa da aholkularitzaren garaian.

Lan honen helburua Euskal Herriko Autonomi Elkartearen D ereduaren diharduten nerabeen lanbide-lehentasunak deskribatzea da. Helburu hori betetzeko Holland-en eredu hartzen dugu oinarritzat. Eredu horren gainean ikerketa asko egin izan dira kultura eta hizkuntza anitzetan (Tak, 2004; Soh eta Leong, 2001; Tang, 2001; Rounds eta Tracey, 1996; Castaño, López eta Dominguez, 1979) baina ez dago gure ingurunearen esparruan. Sei lehentasun-tipoen deskribapena egiteaz gain, horien izaera ebolutiboa eta diferentziala aztertu nahi ditugu. Hau da, lanerako lehentasunetan sexuaren arabera desberdintasunak dauden aztertu nahi dugu, eta nerabetasun-garaian lanerako lehentasunak egonkorak diren ala ez balioztatu nahi dugu.

2. METODOA

2.1. Partaideak

Lagina D ereduan diharduten 1221 ikaslek osatzen dute. Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza (DBH) eta Batxilergo lehen eta bigarren mailakoak dira; 605 mutil eta 665 neska. Hurrengo taulak sexua eta hezkuntza mailaren arabera banaketa erakusten du.

Taula

Laginaren banaketa: sexua eta hezkuntza-maila

	MUTILAK	NESKAK	Guztira
DBH1	140	118	258
DBH2	114	108	222
DBH3	104	111	215
DBH4	77	100	177
BATXILERGOA1	84	81	165
BATXILERGOA2	80	104	184
Guztira	599	622	1.221

2.2. Tresna

Nerabeen lanbide-lehentasunak aztertzeko 16PF-APQ (16PF-*Adolescent Personality Questionnaire*; Schuerger, 2001) probaren bigarren atala erabili dugu. Bertan Holland-en nortasun-eredu bakoitzarekin loturiko deskribapenak daude, eta 6 deskribatzen horiekin sor daitezkeen binakako eraketa guztiak aurkezten zaizkio nerabeen (n=15). Nerabeak bikote-aurkezpen bakoitzean bat aukeratu behar du.

- A. Hondaturiko tresna bat (garbigailua, kotxea edo beste tresnaren bat) konpondu.
- B. Irakurri, ikertu edo ordenagailuen, ekologiaren, fisikaren, biologiarren edo beste zientziaren bat ezagutu.
- C. Arte lan bat sortu (olerkia, margolana...) edo beste pertsona batek egin duenaz gozatu.
- D. Pertsonen behar fisikoak edo emozionalak zaindu.
- E. Modu ordenatuan eta sistematikoan xehetasunezko lana egin (datuak grabatu, fitxategiak eraman...).
- F. Zuzendaritaz, antolaketa edo persuasioz pertsonengan eragin.

Lorturiko emaitzekin ikasle bakoitzarentzat 6 balio sortzen dira; bat nortasun-eredu bakoitzeko: errealista (R), ikertzailea (I), artistikoa (A), so-

ziala (S), ekintzailea (E), eta konbentzionala (C) eta bakoitzean lor daitekeen gehieneko puntuazioa 5 da. Informazio honekin ikasle bakoitzaren lanerako lehentasunen soslaia irudikatu daiteke.

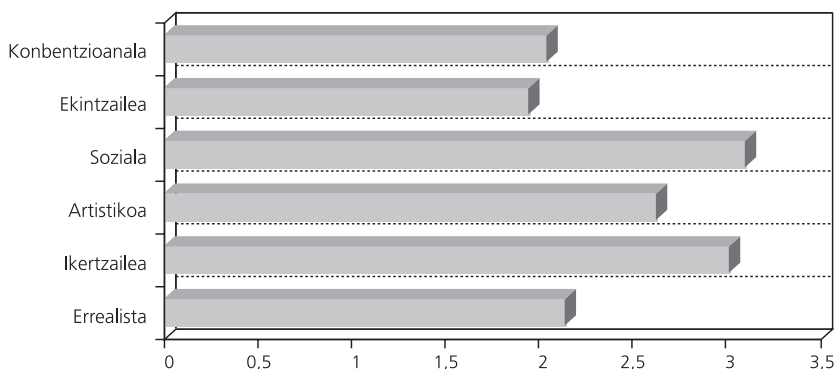
2.3. Emaitzak

2.3.1. Deskribatzaileak

RIASEC eskala bakoitzarekin loturiko batazbesteko-aritmetikoa (B.A.) eta desbideratze estandarra (D.E.) ondoko taulan agertzen dira. Balio horien arabera lanbide-eredu Soziala da gustukoena (B.A.=3,10), eta hurrenez hurren hauexek jarraitzen diote: Ikertzailea (B.A.=3,02), Artistikoa (B.A.=2,63), Errealista (B.A.=2,14), Konbentzionala (B.A.=2,05) eta azkenik Ekintzailea (B.A.= 1,95).

2. Taula
Soslaien deskribatzaileak

Nortasun-ereduak	B.A.	D.E.
Errealista (R)	2,14	1,63
Ikertzailea (I)	3,02	1,40
Artistikoa (A)	2,63	1,52
Soziala (S)	3,10	1,53
Ekintzailea (E)	1,95	1,42
Konbentzionala (C)	2,05	1,42

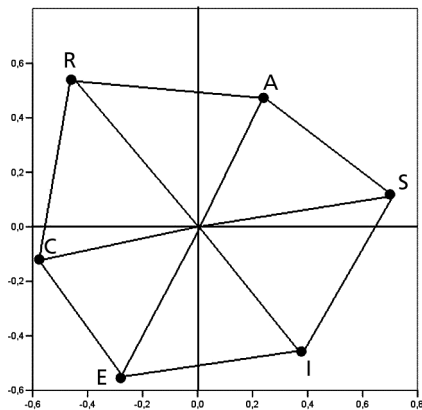

2. Irudia.

Lanerako lehentasunen deskribapena.

2.3.2. Lanbide-lehentasunen barne egitura

Nortasun-tipoen arteko egitura zirkularra arakatzeko dimentsioanitzeko eskalamendu ez-metrikoa erabiliz, bi dimentsioetako irudikapen geometrikoa aztertu dugu. Lorturiko emaitzaren doikuntza *Stress* neurriaz balioztatu dugu (Kruskal eta Wish, 1978). Indikatzaile honen balio baxuak doikuntza ona adierazten dute, eta 0 da lor daitekeen baliorik hoberena. Davison-en (1983) irizpideari jarraituz lorturiko balioa ontzat har dezakegu ($Stress=0,05$).

3. Irudia.

Soslaien adierazpen espaziala.

Irudian ikus daitekeen bezala gure datuek ez dute Holland-en RIASEC egituraren hipotesia baieztatzen. Lortutako egituran diferentzia dago Iker-tzaile tipoaren kokapenean. Jatorrizko ereduaren tipo errealistaren eta tipo artistikoaren artean dago (RIA), baina gure datuetan erpin sozialaren eta erpin ekintzailearen artean dago (SIE).

2.3.3. Sexuaren arteko eta hezkuntza-mailen arteko diferentziak

Sexuaren eta hezkuntza mailen arteko diferentziak aztertzeko faktore anitzeko bariantza analisiak egin ditugu. Emaitzak ulergarriagoak izateko hezkuntza-mailak birsailkatu egin ditugu, hiru maila lortuz: DBH1-2, DBH3-4, eta Batxilergoko 2 mailak. Maila bakoitzari dagozkion deskribatzaileak bigarren taulan daude.

2.3.3.1. IKERTZAILEA

Lanbide-lehentasunen azterketan ez dira desberdintasunak ikusi eredu honetan sexuaren ($F=87;p=0,09$) edo hezkuntza-mailaren arabera ($F=1,22$;

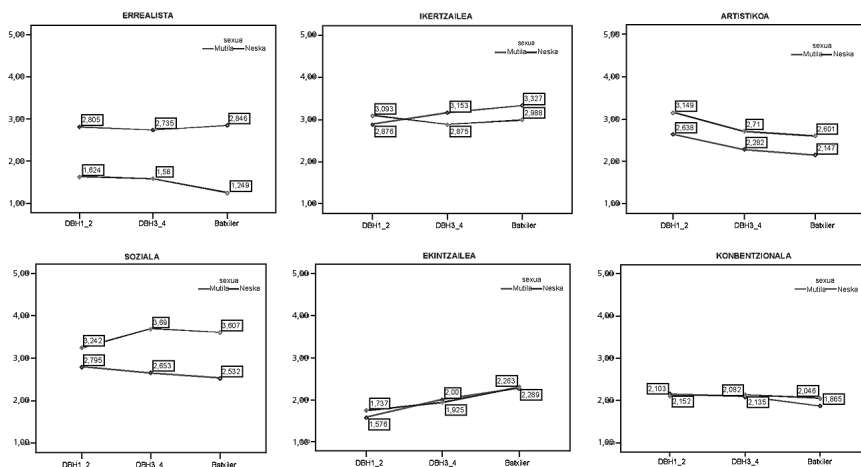
$p=0,292$). Lehentasun honekiko balioak berdintsu mantentzen dira nerabeen bilakaeran ($B.A._{ESO1\_2}=2,98$; $B.A._{ESO3\_4}=3,01$; $B.A._{batxil}=3,10$). Hala ere, interakzio bat aurkitu dugu sexuaren eta hezkuntza-mailaren artean ($F=4,94$; $p=0,007$) nahiz horren eragina oso txikia den ($\eta^2=0,009$). Iru-dian ikusten den bezala, inbertsio bat dago; hezkuntza-maila txikienetan neskek mutilek baino gehiago aukeratzen dute lanbide-eredu hau. Derrigorrezko Bigarren hezkuntzako azken urteetan ordea mutilak dira ikertzaile-eredua nahiago dutenak. Diferentzi hauek areagotzen joaten dira eta Batxilergoan estatistikoki esanguratsuak dira ($p=0,01$).

2.3.3.2. ERREALISTA

Esku-lanekiko nerabeen lanbide-lehentasanak desberdinak dira sexuaren arabera ($F=224,11$; $p<0,001$). Mutilen lehentasanak neskenak baino handiagoak dira ($M.A._{mutilak}=2,80$; $B.A._{Neskek}=1,49$) eta diferentziak mantendu egiten dira aztertutako epealdian.

2.3.3.3. ARTISTIKOA

Soslai artistikoa duten lanbideekiko lehentasanak oso desberdinak dira mutilen eta nesken artean ($F=28,05$; $p<0,01$), eta hezkuntza-mailen artean ere ($F=13,36$; $p<0,01$). Nesken batezbesteko balioa ($M.A.=2,84$) mutilen batezbesteko balioa ($M.A.=2,37$) baino handiagoa da, eta diferentzi hori estatistikoki

4. Irudia

Hezkuntza mailaren eta sexuaren araberako Soslaiak. Errealista. Ikertzailea, Artistikoa. Soziala. Ekintzailea. Konbentzionala.

esanguratsua da ($p < 0,01$). Soslai honekiko lehentasunak gutxitzen joaten dira ikaslearen adina handitzearekin batera. Balio altuenak derrigorrezko bigarren hezkuntzaren maila baxuenetan lortzen dira (B.A.=2,80) eta baxuenak berriz batxilergoan diharduten ikasleekin loturik daude (B.A.=2,37).

2.3.3.4. SOZIALA

Gizarte-laguntzarekin loturiko soslai honetan diferentzia esanguratsuak ikusi dira sexuaren arabera ($F=92,97$; $p < 0,001$). Hezkuntza-mailaren arabera ez dago desberdintasunik ($F=0,78$; $p=0,493$). Bi faktore horiek artean, sexua eta hezkuntza maila, interakzio bat dago ($F=6,29$; $p=0,002$), nahiz efektuaren tamaina txikia den ($\eta^2=0,01$). Irudian ikusten den bezala derrigorrezko bigarren hezkuntzako maila txikienetan sexuen arabera diferentziak txikiagoak dira beste mailetan beha daitezkeenak baino.

2.3.3.5. EKINTZAILEA

Kudeaketa edo komertzio aktibitateekiko lehentasunetan ez dira behatu diferentziak mutilen eta nesken artean ($F=0,03$; $p=0,863$). Hezkuntza mailaren arabera ordea diferentziak esanguratsuak daude ($F=18,75$; $p < 0,001$). Aukera honekiko batezbesteko balioak handiagotzen doaz hezkuntza mailarekin batera (B.A._{DBH1_2}=1,66; B.A._{DBH3_4}=1,96; B.A._{Batxilerr}=2,28).

2.3.3.6. KONBENTZIONALA

Holland-en soslai konbentzionalari dagokionez ez dira diferentziak antzeman ez sexuarekiko ($F=0,99$; $p=0,487$) ez hezkuntza mailarekiko

3. Taula.

Hezkuntza mailaren eta sexuaren arabera deskribatzaileak

Hezkuntza Maila		Ikertzailea		Errealista		Artistikoa		Soziala		Ekintzailea		Konbentzionala	
		$\bar{X}$	D.E.	$\bar{X}$	D.E.	$\bar{X}$	D.E.	$\bar{X}$	D.E.	$\bar{X}$	D.E.	$\bar{X}$	D.E.
DBH1_2	Mutilak	2,87	1,28	2,82	1,47	2,63	1,38	2,83	1,51	1,58	1,369	2,13	1,39
	Neskak	3,09	1,24	1,60	1,38	3,18	1,29	3,26	1,48	1,74	1,329	2,12	1,39
	Osoa	2,98	1,27	2,25	1,56	2,89	1,37	3,04	1,51	1,66	1,35	2,13	1,39
DBH3_4	Mutilak	3,14	1,48	2,78	1,63	2,30	1,44	2,65	1,47	2,00	1,45	2,08	1,45
	Neskak	2,87	1,50	1,56	1,39	2,76	1,52	3,67	1,35	1,94	1,36	2,11	1,45
	Osoa	3,01	1,50	2,14	1,63	2,55	1,50	3,20	1,50	1,97	1,40	2,09	1,45
BAT1_2	Mutilak	3,32	1,47	2,81	1,70	2,18	1,62	2,52	1,59	2,31	1,45	1,85	1,44
	Neskak	2,95	1,44	1,29	1,35	2,56	1,65	3,62	1,46	2,26	1,41	2,02	1,47
	Osoa	3,10	1,47	2,03	1,70	2,42	1,66	3,08	1,61	2,28	1,45	1,93	1,45

2.4. Eztabaida

($F=3,84$; $p=0,154$). Azterturiko epealdian balioak konstanteak dihardute. Eskala honetan lorturiko batezbesteko orokorra 2,05 da, hau da ikasleen lehenetasunezko eskalaren laugarren tokian.

Lan honen helburuak bi izan dira: nerabeen lanbide-lehenetasunak aztertzea, bai sexuarekiko bai hezkuntza-mailarekiko, eta Holland-en lanbide-lehenetasunen eredu arakatzea.

Lehenengo helburuari dagokionez, lanbide-lehenetasunen artean sexua-rekin loturiko diferentziak aurkitu ditugu; horiek nagusiki, soslai errealistarekin, soslai artistikorekin eta soslai sozialarekin loturik daude. Errealista-tipoan behaturiko diferentziek mutilen alde jokutzen dute, eta beste bietan, artistikoan eta sozialean, antzemandakoak nesken aldekoak dira. Holland-en beste hiru eruedetan, ikertzailean, ekintzailean eta konbentzionalan, mutilen eta nesken lehenetasunak berdinak dira.

Adinaren arabera lanerako lehenetasunen bilakaeran diferentzi nagusienak soslai artistikoan eta ekintzailean daude. Soslai artistikoaren kasuan, beherakako tendentzia antzeman dugu. Soslai ekintzailean ordea aurkako joera dago; lanerako lehenetasun honek gora egiten du hezkuntza-mailarekin batera. Azterturiko beste nortasun-ereduek ez dute aldaketarik jasaten azterturiko epealdian, 12-18 urte.

Korean (Tak, 2004), Txinan (Tang, 2001) edo Ameriketara (Hansen eta Campbell, 1985) buruturiko ikerketetan neskekin loturiko lanerako lehenetasunak gure ingurunean lorturikoen berdinak dira; neskek balio altuagoak lortzen dituzte tipo sozialean eta artistikoan. Soslai errealistarekin loturiko diferentziak berdinak dira azterturiko kultura guztietan; kasu honetan mutilen balioak altuagoak dira beti. Beste soslaietan ordea, kulturen arabera eredu desberdinak aurkitu ditugu. Korean adibidez, tipo ekintzailean eta tipo konbentzionalan mutilek neskek baino balio altuagoak dituzte. Guk berriz ez dugu diferentziarik aurkitu soslai horietan. Balioak estatistikoki berdinak dira mutilentzat eta neskentzat. Horrek behar bada mutilen ohiko rol-ekiko nesken hurbiltasuna islatzen du edo nesken aurrerapausoak berdintasunezko gizarte baten bidean.

RIASEC egituraren azterketak, hexagonoaren egitura baieztatu dezake, baina ez erpinen arteko ordena ordea; Gure datuek bokaziozko nortasunen arteko distantzien eskakizuna betetzen dute (Ikus 3.irudia), baina ez ordea bokaziozko nortasunen arteko ordena; RIASEC egitura gure datuekin RASIEC baita. Inbertsio bat egon da soslai ikertzailean. Hau da, gure datuen arabera, Holland-ek definituriko nortasun-ereduen arteko erlazioak aldatu egin dira. Soslai ikertzaileak erlazio estuagoak dauzka orain soslai sozialarekin eta soslai ekintzailearekin (SIE). Jatorrizko erudian, soslai ikertzaileak, soslai errealista eta soslai sozialaren artean zegoen (RIA).

Ordena aldaketa horren aurrean bi dira nagusiki aurreratuko genituzkeen hipotesiak: bat, erabilitako eskala ez da RIASEC egitura aztertzeko

egokia, eta bi, RIASEC egitura ez da gure erkidegoan betetzen. Lehen hipotesia erabilitako neurketa-probari dagokio. Holland-en egitura aztertze-ko ohiz erabiltzen diren probak Likert-motatakoak dira; hau da, ikasleari galderak aurkezten zaizkio eta ikasleak 1-etik 4-rako edo 5-eko eskala batean erantzun behar du. Guk erabilitako proba ordea, bestelakoa da; erabilitako datuak *ipsatiboak* dira; bi aukeren artean bat hautatzera beharturik dago ikaslea. Datu mota horrekin ez da Holland-en egitura ukatzeko/baiezatzeko ikerketarik burutu. Bigarren hipotesia arakatzeko berriz, RIASEC egitura, interesgarria litzake beste test bat erabiltzea.

Proposatutako lan hori burutuz, hau da, nerabeen lanerako lehenetsuak aztertze-ko test bat administratu eta datuak aztertu, bi hipotesiak arakatzeko informazioa lortuko genuke; batetik lan honetan erabilitako testari buruzko baliagarritasun-ebidentziak (Elosua, 2005) jasoko genituzke, eta bestetik RIASEC/RASIEC ereduak kontrajartzeko aukera izango genuke.

Jasotze-data: 2006-12-6

Onartze-data: 2006-12-15

Abstract

Holland's theory of occupational personalities and working atmospheres is one of the most influential in current vocational psychology. The RIASEC model has been analysed and contrasted in a multitude of cultures and countries; however there has been no work done related to the Basque Country. This article describes the occupational preferences of the adolescent Basque population according to Holland's typology model. The preferences are described according to gender and level of education and the internal structure of the model is analysed using non metric multidimensional scaling technique. The results show the existence of gender-related differences in the Realistic, Artistic and Social typologies. Spatial representation of the RIASEC types fits to the hexagonal model, however the research profile is inverted as this is the configuration found by RASIEC.

Keywords: Vocational behaviour, Professional experience, Typology of Holland, Childhood.

La teoría de las personalidades ocupacionales y los ambientes laborales de Holland es una de las más influyentes en la psicología vocacional actual. El modelo RIASEC ha sido analizado y contrastado en multitud de culturas y países; sin embargo no hay ningún trabajo

relacionado con el País Vasco. Este artículo describe las preferencias ocupacionales de la población adolescente vasca según el modelo tipológico de Holland. Se describen las preferencias en función del sexo y del nivel educativo y se analiza la estructura interna del modelo a través de la técnica del escalamiento multidimensional no métrico. Los resultados muestran la existencia de diferencias relacionadas con el sexo en las topologías Realista, Artístico y Social. La representación espacial de los tipos RIASEC se ajusta al modelo hexagonal, sin embargo el perfil investigador sufre una inversión siendo la configuración encontrada RASIEC.

Palabras clave: Comportamiento vocacional, Preferencias profesionales, Tipología de Holland, Infancia.

La théorie des personnalités occupationnelles et des environnements professionnels selon Holland est une des plus influentes dans la psychologie vocationnelle actuelle. Le modèle RIASEC a été analysé et contrasté dans de multiples cultures et pays, cependant aucun travail ne concerne le Pays Basque. Cet article décrit les préférences occupationnelles de la population adolescente basque selon le modèle typologique d'Holland. Les préférences sont décrites en fonction du sexe et du niveau éducatif, de plus la structure interne du modèle est analysée à travers la technique de pondération pluridimensionnelle non métrique. Les résultats montrent l'existence de différences liées au sexe dans les topologies Réaliste, Artistique et Sociale. La représentation spatiale des types d'intérêts RIASEC s'ajuste au modèle hexagonal, cependant le profil investigateur connaît un renversement en fonction de la configuration RASIEC trouvée.

Mots clé: Comportement vocationnel, Expérience professionnelle, Topologie de Holland, Enfance.

BIBLIOGRAFIA

- ÁLVAREZ, M. eta FERNÁNDEZ, R. (1989). *Programa de orientación de estudios y vocacional al término de la escolaridad obligatoria*. Barcelona: PPU.
- CASTAÑO, C. (1983). *Psicología y orientación vocacional. Un enfoque interactivo*. Madrid: Marova.
- CASTAÑO, C., LÓPEZ, J. A. eta DOMÍNGUEZ, A. (1979). Verificación en la población española de la estructura de intereses de la hipótesis tipológica de Holland. *Revista Psicología General y Aplicada*, 160-161, 943-946.
- DAVISON, M. L. (1983). *Multidimensional scaling*. New York, Wiley.
- ELOSUA, P. (2005). *Psikometria*. Bilbo:EHU.

- HANSEN, J. C. eta CAMPBELL, D. P. (1985). *Manual for the SVIB-SCII*. Palo Alto, CA: Stanford University Press.
- HOLLAND, J. L. (1973). *Making vocational choices: A theory of careers*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- HOLLAND, J. L. (1985). *Making vocational choices: A theory of vocational personalities and work environments* (2nd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- HOLLAND, J. L. (1997). *Making vocational choices: A theory of vocational personalities and work environments* (3rd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- KRUSKAL, J. B., eta WISH, M. (1978). *Multidimensional Scaling*. Newbury Park, CA, Sage.
- OSIPOW, S. H. (1990). *Teorías sobre la elección de carreras*. México: Trillas.
- RIVAS, F. (1988). *Psicología vocacional. Enfoques del asesoramiento*. Madrid: Morata.
- RIVAS, F. (1995). *Manual de asesoramiento y orientación vocacional*. Madrid: Síntesis.
- RIVAS, F. (2003). *Asesoramiento vocacional. Teoría, práctica e instrumentación*. Barcelona: Ariel.
- RODRÍGUEZ MORENO, M. L. (1998). *Orientación educativa*. Barcelona: CEAC.
- ROUNDS, J. eta TRACEY, T. J. (1996). Cross-cultural structural equivalence of RIA-SEC models and measures. *Journal of Counseling Psychology*, 43, 310-329.
- SUPER, D. E. (1980). A life-span, life-space approach to career development. *Journal of Vocational Behavior*, 16, 282-298.
- SCHUERGER, J. M. (2001) *16PF-APQ. Manual*. Champaign, IL: Institute for Personality and Ability Testing
- SOH, S. eta LEONG, F. T. L. (2001). Cross-cultural validation of Holland's theory in Singapore: Beyond structural validity of RIASEC. *Journal of Career Assessment*, 9, 115-133.
- TAK, J. (2004). Structure of Vocational Interest for Korean College Students. *Journal of Career Assessment*, 12(3), 298-311.
- TANG, M. (2001). Investigation of the structure of vocational interests of Chinese collage students, *Journal of Career Assessment*, 9, 365-379.
- VALLS FERNÁNDEZ, F. (1996). *Programa autoaplicable de asesoramiento vocacional*. Almería: Universidad de Almería.
- VALLS FERNÁNDEZ, F. (1998). *Fundamentos de orientación profesional para psicopedagogos*. Almería: Universidad de Almería.